

HUR KLARAR JÖNKÖPINGS LÄN EN KRAFTIG VÄRMEBÖLJA?

Detta är en
sammanfattning av
slutrapporten från
samverkansprojektet
Värmebölja

Perioder med ovanligt varmt väder kallas värmeböljor. I takt med att klimatet förändras och temperaturen ökar så inträffar värmeböljor allt oftare i Sverige.

Under 2012 – 2013 har en värmebölja i Jönköpings län analyserats. Syftet med projektet var att höja beredskapen inför en värmebölja i länet genom att öka robustheten i samhällsviktiga funktioner och minska negativa effekter av värmen. Analysen fokuserade på människors hälsa och samhällets funktion.

Arbetet genomfördes inom den regionala kris-samverkan (kallad F-samverkan) i Jönköpings län (F), och det är vi som står bakom den här skriften. F-samverkan utgörs av länets kommuner, Landstinget i Jönköpings län, Polisen, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Försvarsmakten och SOS Alarm. Andra aktörer deltar vid behov. I detta projekt deltog även kriminalvården, LRF, ICA Sverige AB, VETAB och Jordbruksverket. Totalt deltog ett 30-tal personer.

I projektet analyserades följande verksamheter:

- livsmedel
- vattenkvalitet och dricksvatten
- smittskydd
- häkten eller andra låsta vårdanläggningar
- vård på sjukhus
- ambulansverksamheten
- serviceboenden
- administrativa funktioner
- äldreboenden
- LSS-boenden
- flyktingmottagningar
- hemtjänst och hemsjukvård
- LSS med personliga assistenter
- anhörigvårdare
- förskolor och fritidsverksamhet
- hemlöshet
- missbruksvård och behandlingshem
- blåljusverksamhet
- elinfrastruktur.

Vad är en värmebölja?

Perioder med ovanligt varmt väder kallas värmeböljor. I takt med att klimatet förändras och temperaturen generellt ökar så inträffar värmeböljor allt oftare i Sverige. De blir även längre och mer extrema, framförallt i södra Sverige. Dygnsminstemperatur
Dygns lägsta temperatur, ofta är de högsta mintemperaturerna intressanta, det vill säga varma nätter. (SMHI)

Bra begrepp att känna till

Värmebölja - meteorologisk definition

En sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25°C minst fem dagar i sträck. (SMHI, 2011)

Värmebölja - hälsomässig definition

En period med dygnsmedeltemperaturer på 22-23°C eller däröver minst två dagar i rad. (Umeå universitet)

Veckor med en observerad medeltemperatur över den förväntade medeltemperaturen. (Socialstyrelsen, 2011)

SMHI varnar för värmeböljor

SMHI utfärdar varningar för väder som kan leda till problem i samhället. De har generellt tre klasser för varningar, där väder som ger klass 1-varning ger vissa störningar och väder som ger klass 3-varning ger riktigt stora störningar. För värmebölja använder SMHI ett meddelande om värmebölja och varningsklasserna 1 och 2.

Klass	Benämning	Beskrivning
Meddelande om värmebölja	Värmebölja	Maximal dygns-temperaturer >26°C tre dagar i följd.
1	Värmebölja	Maximala dygns-temperaturen på över 30°C tre dagar i följd.
2	Kraftig värmebölja	Maximala dygns-temperaturen > 30°C fem dagar i följd eller > 33°C grader tre dagar i följd.

Mer information finns på SMHI:s webbplats, www.smhi.se

Vad ställer värme till med?

Ute i samhället leder värmen till en mängd problem som mer bakterier i vatten och mat, vattenbrist, fler bränder, inte minst bränder i skog och mark, fler olyckor i vatten, risk för inbrott, torka och påfrestningar på djur och grödor, insektsproblem, ändrade sociala mönster och att det blir varmt inomhus.

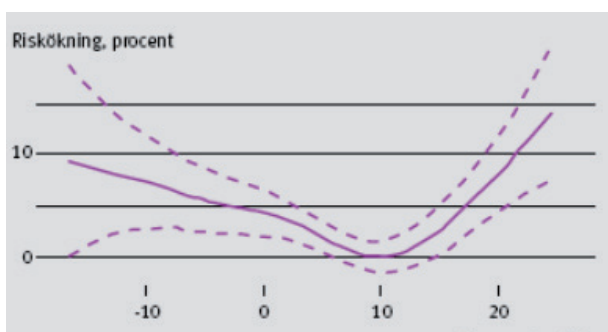
Den värsta konsekvensen av värme är att den leder till att fler personer än normalt dör. Människor som redan är sjuka eller svaga är speciellt utsatta. Hjärt- och kärlsjukdom, lungsjukdom, försämrad njurfunktion, psykiska funktionshinder samt vissa läkemedel är riskfaktorer.

Konsekvenser i viktiga verksamheter

Värme är påfrestande för de flesta människor. Fler kan bli sjuka av bakterier i mat, dricksvatten eller badvatten eller må dåligt av värmen. Sjukvård och omsorg får mer att göra då dem man vårdar mår sämre av värmen. Det kan leda till brist på ambulanser och att vården kan bli överbelagd och därmed bli sämre.

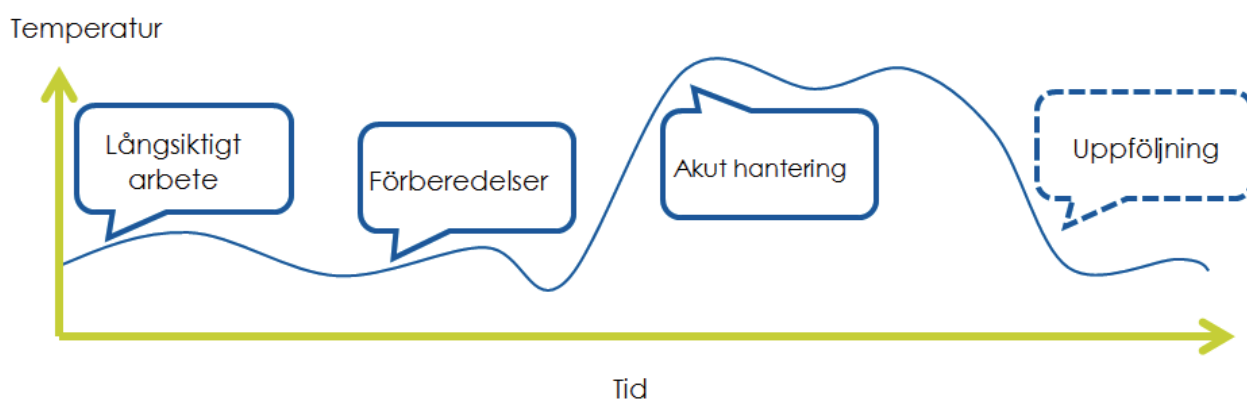
Värmen kan också medföra att bakterier i dricksvatten orsakar problem i den kommunala VA-verksamheten, orsaka fler olyckor, och kan orsaka avbrott i infrastruktur. Beroende på hur samhället hanterar värmen kan det även påverka förtroendet för verksamheten.

(Källa SMHI, presentation 2013-06-03)

Skydd idag

Det finns en del skyddsmekanismer, till exempel rutiner, erfarenhet och tekniska skydd. Ett problem är att de flesta ser värme som något positivt. De har begränsad kunskap om värmens negativa effekter så att det är svårt att få bra skydd för dem som behöver det.

Hur kan vår beredskap förstärkas?

För att hantera värme behövs både långsiktigt arbete, goda förberedelser och samverkan under en värmebölja. Dessutom bör arbetet följas upp efteråt.

Långsiktigt förebyggande arbete

Några av värmens konsekvenser kan förebyggas på lång sikt. Genom att bygga och planera våra samhällen klokt kan inomhustemperaturen hållas nere, vilket lindrar påfrestningen. Några exempel är kylanläggningar eller andra byggnadstekniska åtgärder, gröonstråk eller vatten som svalkar större områden i städer.

Information

Generellt behöver medvetenheten om värmeböljors negativa konsekvenser öka. Det kan dels

hjälpa till att få till åtgärder och dels minska konsekvenserna genom att bete sig rätt när det blir varmt.

Samverkan

Åtgärder i en organisation påverkar ofta andras arbete, speciellt inom vård, omsorg och vattenförsörjning. Därför krävs en förståelse för vad det blir konsekvenser i andras verksamhet, både av värmen i sig och av ens eget agerande. Det kräver en god samverkan som måste fungera innan en värmebölja. Idag finns F-samverkan som en krissamverkan i länet, liksom många andra forum för samverkan inom olika branscher. Alla dessa är viktiga för att kunna hantera värme bra.

Förebyggande åtgärder

Många förberedelser behöver göras innan det blir varmt.
Dessa åtgärder kan minska konsekvenserna av värmeböljor:

Mål	
Minimera risk för sjukdomar och negativa hälsoeffekter	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Rutiner för bra hantering av livsmedel	Internt ansvar i utsatta verksamheter
Rutiner för hantering av känsliga läkemedel	Landsting och kommunal omsorg
Rutiner för tillsyn av t ex restauranger och butiker	Kommunerna
Säkerställa tillgång till läkare vid behov	Landsting och kommunal omsorg
Utbildning av berörd personal	Internt verksamhetsansvar

Förberedelser

Dessa föreslås till exempel gås igenom varje vår, till exempel vid semesterplanering eller som en inventering, för att vara förberedd:

Mål	
Säkerställa tillräcklig personal och uthållighet.	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Ta hänsyn till värme i semesterplanering.	Internt ansvar i varje organisation.

Mål	
Säkerställa bemanning av ambulanser och tillräckliga vårdplatser på sjukhus.	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Analys och plan för bemanning av extra ambulanser.	Landstinget
Se över stängningsplaner.	Landstinget

Mål	
Kunskap om vilka sårbara personer som finns inom verksamheten.	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Inventering av sårbara personer.	Internt ansvar

Mål	
Samordnad och tillgänglig information om värmeböljor.	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Ta fram information om värmes negativa konsekvenser.	Informationssamarbete i länet
Information på olika språk.	Informationssamarbete i länet

Hantering av en värmebölja

Dessa åtgärder bör vara förberedda så att de kan vidtas då SMHI utfärdar varning för värmebölja:

Mål	
Säkerställa spridning av varning och information inför värmebölja	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Rutin för spridning av varning och information	Regionalt
Använda befintliga rutiner för att dela lägesbild, så informationen når slutanvändarna	Regionalt
Gå ut med information via massmedia	Regionalt samordningsansvar

Mål	
Minimera störningar	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Aktivera rutiner mm. t ex för ökad tillsyn av sårbara personer i vård och omsorg	Internt, berörda organisationer som fått varningen
Spridning av förebyggande information (till exempel hur man bör bete sig)	Samordnas regionalt. Spridning internt i berörda organisationer som fått varningen
Involverande av anhöriga och grannar i omsorg	Informationsansvar i verksamhet

Mål	
God samverkan	
Vad ska göras?	Vems ansvar?
Kontinuerlig samverkan med regelbundna avstämningar mellan Landstinget och kommunerna/andra aktörer inom vård och omsorg om läget och behov	Regionalt inom F-samverkan
Samverkan regionalt och nationellt om specialistvårdplatser	Landstinget

Uppföljning efter en värmebölja

Beroende på vad som har hänt bör en regional avstämning och uppföljning genomföras efter allvarligare värmeböljor.

FOLKTANDVÅRDEN
Landstinget i Jönköpings län

J Lands

Nyfiken på mer?

F-samverkan

Länsstyrelsen, telefon 036 - 39 50 00

Krisinformation i Jönköpings län

Länsstyrelsen, telefon 036 - 39 50 00

Projektbloggen www.fsamverkan.wordpress.com

Klimatanpassning i Jönköpings län

Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare

telefon 036 - 39 50 00

webbplats, www.lansstyrelsen.se/jonkoping

Information om värmeböljor

kontakta SMHI

webbplats, www.smhi.se

Allmän information vid allvarlig värmebölja

besök www.krisinformation.se

1177 Vårdguiden – en tjänst från Sveriges landsting och regioner.

Besök även gärna Länsstyrelsens, Landstingets, Polisens, Försvarsmaktens eller din kommuns webbplats.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län